Установа адукацыі
«Міжнародны дзяржаўны экалагічны інстытут
імя А.Д. Сахарава»
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Дырэктар МДЭІ імя А.Д.Сахарава БДУ

_________________ А. І. Родзькін

23 красавіка 2024 г.

Рэгістрацыйны № УД-1504-24/вуч.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці:

6-05-0511-04 Медыка-біялагічная справа

2024 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове АСВА 6-05-0511-11-2023 ад 04.08.2023, і вучэбных планаў установы адукацыі для спецыяльнасці 6-05-0511-04 Медыка-біялагічная справа рэг. №154-23/ вуч. ад 07.04.2023, рэг. №155-23/ вуч. інт. з. ад 07.04.2023.

СКЛАДАЛЬНІК:
Н. М. Даўгулевіч, загадчык кафедры лінгвістычных дысцыплін і міжкультурных камунікацый установы адукацыі «Міжнародны дзяржаўны экалагічны інстытут імя А. Д. Сахарава» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:
Т.Р. Кавалёва, прафесар кафедры сучасных моў ДУА «Універсітэт грамадзянскай абароны МНС Беларусі», кандыдат філілігічных навук, дацэнт;
А.Г. Чарнецкая, загадчык кафедры агульнай біялогіі і генетыкі ўстановы адукацыі «Міжнародны дзяржаўны экалагічны інстытут імя А. Д. Сахарава» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат сельскагаспадарчых навук, дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:
Кафедрай лінгвістычных дысцыплін і міжкультурных камунікацый установы адукацыі «Міжнародны дзяржаўны экалагічны інстытут імя А. Д. Сахарава» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пратакол № 10 ад 07. 03. 2024 г.);

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі «Міжнародны дзяржаўны экалагічны інстытут імя А. Д. Сахарава» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 8 ад 23. 04. 2024 г.).

Тлумачальная запіска

Вучэбная праграма па дысцыпліне «Беларуская мова» прызначана для ажыццяўлення навучання вышэйшай адукацыі ў межах цыкла сацыяльна-гуманітарных дысцыплін. Асноўныя кірункі сацыяльна-гуманітарнай падрыхтоўкі студэнтаў ва ўстанове вышэйшай адукацыі – гэта фарміраванне і развіццё сацыяльна-асобасных кампетэнцый, заснаваных на гуманітарных ведах, эмацыянальна-вартасным і сацыяльна-творчым вопыце, што забяспечваюць вырашэнне і выкананне грамадзянскіх, сацыяльна-прафесійных і асабовых задач і функцый.

Беларуская мова – дысцыпліна, якая дапамагае студэнтам далучыцца да багаццяў нацыянальнай культуры, сфарміраваць камунікатыўна развітую асобу, здольную наладжваць зносіны на роднай мове ў прафесійнай сферы, перакладаць і рэферыраваць прафесійна арыентаваныя і навуковыя тэксты, весці дзелавую дакументацыю, выступаць з навуковымі паведамленнямі і публічнымі прамовамі і інш.Праграма курса накіравана на засваенне і прафесійнае прымяненне беларускай навуковай тэрміналогіі, выпрацоўку ў студэнтаў уменняў правільна ўспрымаць розную інфармацыю на беларускай мове, а таксама дакладна і асэнсавана выказваць любую думку, спрыяць павышэнню грамадскага прэстыжу беларускай літаратурнай мовы як мовы тытульнай нацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Падчас вывучэння беларускай мовы студэнты павінны засвоіць наступныя *кампетэнцыі:* авалодаць базавымі навыкамі камунікацыі ў вуснай і пісьмовай формах на беларускай мове для вырашэння задач міжасобаснага і міжкультурнага ўзаемадзеяння і вытворчых задач; быць здольным адэкватна ўспрымаць прафесійна-арыентаваныя тэксты, аналізаваць навуковую галіновую інфармацыю, рыхтаваць навуковыя і публічныя выступленні; выкарыстоўваць асноўныя паняцці і тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовыў прафесійнай дзейнасці; выкарыстоўваць на практыцы паняційна-катэгарыяльны апарат, прыняты ў сферы спецыяльнасці ў галіне біялогіі і медыцыны, у тым ліку на замежнай мове.

Мэты вучэбнай дысцыпліны:

- выпрацаваць і замацаваць практычныя ўменні і навыкі граматнага выкарыстання вуснай і пісьмовай мовай;
- развіваць моўна-эстэтычны густ студэнтаў, звязаны з чысцінёй і правільнасцю мовы;
- пашыраць і ўзбагачаць прафесійны лексічны запас будучых спецыялістаў, выпрацаваць уменне практычнага карыстання тэрміналогіяй і прафесійнай лексікай па абранай спецыяльнасці;
- фарміраваць устаноўкі на практычнае ўкараненне атрыманых студэнтамі ведаў у іх прафесійнай дзейнасці і іншых сферах сацыяльнай актыўнасці;
- выхоўваць любоў і павагу да мастацкага слова, духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны беларускага народа, пацуццё нацыянальнай самапавагі і самаідэнтыфікацыі, імкнення да далейшага ўзбагачэння беларускай мовы.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- сфарміраваць у студэнтаў разуменне неабходнасці ведаць і карыстацца беларускай мовай у прафесійнай дзейнасці;
- даць студэнтам неабходную сістэму ведаў аб лексічным складзе, тэрміналогіі і маўленчай культуры;
- дапамагчы студэнтам усвядоміць месца беларускай мовы ў развіцці культуры і духоўным адраджэнні нацыі;
- садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных спецыялістаў, здольных вырашаць складаныя моўна-сацыяльныя праблемы функцыянавання беларускай мовы ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен

ведаць:

- ролю мовы і маўлення ў працэсе сацыяльных зносін;
- функцыі беларускай мовы як асноватворнага кампанента нацыянальнай культуры;
- месца і ролю беларускай мовы ў славянскай і еўрапейскай супольнасці народаў і моў;
- сістэму лексічных, граматычных і стылістычных сродкаў беларускай мовы;
- поўны набор прафесійнай лексікі;
- тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па адпаведных сферах навукова-прафесійнай дзейнасці.

умець:

- граматна карыстацца вуснай і пісьмовай мовай;
- адэкватна ўспрымаць прафесійныя тэксты і навуковую галіновую інфармацыю;
- перакладаць, анатаваць і рэферыраваць прафесійна-арыентаваныя тэксты;
- складаць і весці на беларускай мове дзелавую дакументацыю, рыхтаваць навуковыя і публічныя выступленні і г. д.

валодаць:

- навыкамі моўнай дзейнасці ў сістэме функыянальна-стылявых разнавіднасцей беларускай літаратурнай мовы;
- метадамі і прыёмамі аналізу прафесійна-арыентаванай літаратуры з пункта гледжання беларуска-рускага білінгвізму;
- методыкай адэкватнага беларуска-рускага і руска-беларускага перакладу прафесійных тэкстаў;
- пісьмовымі і вуснымі нормамі сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

На вывучэнне дысцыпліны адводзіцца 106 гадз.: 42 гадз. – аўдыторныя заняткі, з іх 42 гадз. – практычныя, для завочнай скарочанай формы навучання: 10 гадз. – аўдыторныя заняткі, з іх 10 – практычныя.

Форма прамежкавай атэстацыі – залік у 4-м семестры для дзённай формы навучання, для завочнай скарочанай формы навучання – залік у 6-м семестры.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая, завочная скарочаная. Працаёмістаць дысцыпліны складае 3 заліковыя адзінкі.

Змест вучэбнага матэрыялу

Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова»	Прадмет і задачы курса. Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі
Тэма 1. **Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей**	Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў. Мова як сацыяльная з'ява. Гіпотэзы паходжання мовы. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Старабеларуская літаратурная мова XIV-XVI ст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім княстве Літоўскім. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі. Новая (сучасная) беларуская мова XIX- пачатку XX ст. Беларуская мова ў часы Расійскай імперыі ва ўмовах адсутнасці беларускай дзяржаўнасці. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI ст.
Тэма 2. **Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы**	Лексіка беларускай мовы паводле паходжання (спрадвечна беларуская і запазычаная). Змены ў лексічнай сістэме беларускай мовы: актыўная і пасіўная лексіка. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Адрозненне тэрміналагічнай і прафесійнай лексікі. Паняцце тэрміна. Слова і словазлучэнне ў ролі тэрміна. Тэрміналогія. Галіновы тэрміналагічныя сістэмы. Узаемасувязь тэрміналагічнай і агульнаўжывальнай лексікі (Тэрміналагізацыя і дэтэрміналагізацыя). Гісторыя беларускай навуковай тэрміналогіі. Асноўныя прынцыпы яе выпрацоўкі ў 20-30-я гг. XX ст. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Роля жывой народнай мовы ў складванні і развіцці беларускай

	тэрміналагічнай лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе. Гісторыя беларускай тэрміналагічнай лексікаграфіі. Тэрміналагічная лексіка 20-30-х і 90-х гадоў XX ст. Тыпы слоўнікаў. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы. Сістэма падачы тэрмінаў у тлумачальных і перакладных слоўніках, у слоўніках іншамоўных слоў.
Тэма 3. **Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму**	Паняцце білінгвізму і інтэрферэнцыі. Арфаэпічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы (назоўнік, прыметнік, займеннік, лічэбнік, дзеяслоў і яго формы, прыслоўе). Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму. Віды інтэрферэнцыі. Паняцце моўнай нормы. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім. Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Назоўнік. Несупадзенне ў родзе, ліку, скланенні. Асаблівасці скланення прозвішчаў, імёнаў і геаграфічных назваў. Прыметнік. Утварэнне і ўжыванне формаў ступеней параўнання якасных прыметнікаў. Выкарыстанне элятыўных формаў у беларускай і рускай мовах. Прыналежныя прыметнікі, іх утварэнне. Займеннік і лічэбнік. Асаблівасці ўжывання асабовых, азначальных, адмоўных і няпэўных займеннікаў. Скланенне лічэбнікаў і асаблівасці іх ужывання з назоўнікамі. Дзеяслоў. Спецыфіка спражэння. Ужыванне суфіксаў дзеясловаў. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе як формы дзеясловы. Асаблівасці іх утварэння і ўжывання ў беларускай мове. Спосабы перадачы дзеепрыметнікаў у складзе тэрміналагічных словазлучэнняў пры перакладзе на беларускую мову. Прыслоўе.

	Асаблівасці ўтварэння і ўжывання формаў ступеней параўнання ў адрозненне ад рускай мовы. Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Адрозненне ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Каардынацыя дзейніка і выказніка.
Тэма 4. **Функцыянальныя стылі маўлення**	Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. Навуковы стыль і яго падстылі. Афіцыйна-справавы стыль і яго падстылі. Публіцыстычны стыль і яго асноўныя асблівасці. Узаемапранікненне стыляў. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя стыляў (навуковы, афіцыйна-справавы, публіцыстычны, мастацкі, размоўны). Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі (уласна навуковы, навукова-папулярны, вучэбна-навуковы і інш.). Функцыі навуковага стылю і яго адметныя лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці. Афіцыйна-справавы стыль і яго асноўныя падстылі (канцылярскі, юрыдычны, дыпламатычны). Функцыі афіцыйна-справавога стылю і яго характэрныя асаблівасці. Публіцыстычны стыль і яго асноўныя асаблівасці. Узаемапранікненне стыляў.
Тэма 5. **Навуковы стыль**	Асноўныя рысы навуковага стылю. Моўныя сродкі навуковага стылю. Паняцце аб падмове навук. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармленне. Цытаты і спасылкі, іх афармленне. Пераклад на беларускую мову навуковых тэкстаў. Асноўныя стылі навуковага стылю (падрыхтаванасць маўлення, пераважна яго пісьмовая форма ў выглядзе маналогу, лагічная паслядоўнасць выказвання, сціслая пры інфарматыўнай насычанасці зместу). Моўныя сродкі навуковага стылю (насычанасць тэрмінамі, перавага абстрактнай лексікі, пераважнае ўжыванне назоўнікаў, пашыранасць формы роднага

	склону, асаблівая функцыя займенніка мы, шырокае выкарыстанне дзеепрымеінікаў і дзеепрыслоўяў, пашыранасць складаазалежных сказаў з аднароднымі членамі, пабочнымі словамі і ўстаўнымі канструкцыямі, сродкі лагічнай сувязі паміж сказамі і інш.). Паняцце аб падмове навук: біялогіі. хіміі, эканомікі, права, экалогіі і г.д. Рэальны слоўнік кожнай падмовы. Выкарыстанне невербальных сродкаў (табліцы, графікі, схемы). Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, рэзюме і інш.), агульныя патрабаванні да іх напісання і афармлення. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармленне. Рубрыкацыя навуковага тэксту. Абзац як структурная адзінка тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне.
Тэма 6. **Афіцыйна-справавы стыль**	Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Віды афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная і тлумачальная запіскі і інш.). Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю (пераважна пісьмовая форма функцыянавання, уніфікаванасць і стандартызаванасць мовы дакументаў, дакладнасць фармулёвак, лагічнасць маўлення, экспрэсіўная нейтральнасць, монасемічасць лексікі). Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю (шырокае выкарыстанне наменклатурных назваў, пашыранасць аддзеяслоўных назоўнікаў, у тым ліку з прэфіксам не-, ужыванне назваў асобы паводле сацыяльнага становішча і сферы дзейнасці ў форме мужчынскага роду, абмежаванае выкарыстанне займеннікаў, пашыранасць інфінітыва, спецыфіка дзеяслоўнага кіравання, расшчапленне выказніка, рэгламетацыя

	парадку слоў у сказе, канструкцыя са складанымі злучнікамі і адыменнымі прыназоўнікамі. Выкарыстанне безасабовых канструкцый). Віды афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.), правілы іх напісання і афармлення. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загаловак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выразаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў.
Тэма 7. **Культура прафесійнага маўлення**	Мова і маўленне. Маўленне – маўленчая дзейнасць – агульная культура чалавека. Паняцце культуры маўлення. Правільнасць маўлення і моўныя нормы. Тэхніка і выразнасць маўлення. Узаемадзеянне вербальных і невербальных сродкаў маўленчай дзейнасці. Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Маўленчы этыкет і культура зносін. Мова і маўленне. Маўленне – маўленчая дзейнасць – агульная культура чалавека. Прафесійна арыентаванае маўленне. Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня і багацце (разнастайнасць) маўлення, дарэчнасць, вобразнасць. Правільнасць маўлення і моўныя нормы (лексічныя, арфаэпічныя, акцэнталагічныя, словаўтваральныя, марфалагічныя, сінтаксічныя). Тыповы маўленчыя памылкі, іх прычыны, спосабы выпраўлення. Тэхніка і выразнасць маўлення (голас і маўленчае дыханне, дыкцыя, інтанацыя і інш.). Узаемадзеянне вербальных і невербальных (жэсты, міміка, рухі) сродкаў маўленчай дзейнасці. Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Асноўныя якасці-паказчыкі паспяховага выступлення. Маўленчы этыкет і культура зносін.

Вучэбна-метадычная карта для дзённай формы навучання

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КРС	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	**Уводзіны ў дысцыпліну “Беларуская мова”.**		2					
1.1.	**Прадмет і задачы курса.**		2					
2.	**Беларуская мова і яе месца у сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей.**		4					
2.1.	**Мова і соцыум.**		2					Вуснае апытанне
2.2.	**Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.**		2					Вуснае апытанне
3.	**Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.**		6					
3.1.	**Лексіка беларускай мовы паводле паходжання, актыўная і пасіўная лексіка, агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання.**		2					Вуснае апытанне
3.2.	**Тэрміналогія. Паняцце тэрміна.**		2					Складанне гласарыя па спецыяльнасці
3.3.	**Гісторыя беларускай навуковай тэрміналогіі і лексікаграфіі.**		2					Вуснае апытанне
4.	**Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму**		16					

4.1.	**Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму. Віды інтэрферэнцыі. Паняцце моўнай нормы.**		4					Вуснае апытанне
4.2.	**Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.**		2					Тэставыя заданні
4.3.	**Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Назоўнік. Прыметнік. Займеннік, лічэбнік. Дзеяслоў.**		8					Тэставыя заданні
4.4.	**Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы.**		2					Тэставыя заданні
5.	**Функцыянальныя стылі маўлення**		**2**					
5.1.	**Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя стыляў.**		2					Вуснае апытанне
6.	**Навуковы стыль.**		**4**					
6.1.	**Асноўныя моўныя сродкі і рысы навуковага стылю.**		2					Пераклад навуковывх тэкстаў па спецыяльнасці.
6.2.	**Жанры навуковай літаратуры.**		2					Складанне тэзісаў і рэзюмэ да прапанаваных тэкстаў
7.	**Афіцыйна-справавы стыль.**		**4**					
7.1.	**Асноўныя моўныя сродкі і рысы афіцыйна-справавога стылю.**		2					Вуснае апытанне

7.2.	**Віды афіцыйна-справавых тэкстаў.**		2					Стварэнне афіцыйна-справавых папер (напісанне заяў, аўтабіяграфіі інш.)
8	**Культура прафесійнага маўлення.**		**4**					
8.1.	**Тыповыя маўленчыя памылкі, іх прычыны, спосабы выпраўлення.**		2					Вуснае апытанне
8.2.	**Маўленчы этыкет і культура зносін.**		2					Вуснае апытанне
	Усяго		**42**					

Вучэбна-метадычная карта для завочнай скарочанай формы навучання

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КРС	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	**Уводзіны ў дысцыпліну “Беларуская мова”.**		1					
1.1.	**Прадмет і задачы курса.**							
2.	**Беларуская мова і яе месца у сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей.**		1					
2.1.	**Мова і соцыум.**							Вуснае апытанне
2.2.	**Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.**							Вуснае апытанне
3.	**Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.**		2					
3.1.	**Лексіка беларускай мовы паводле паходжання, актыўная і пасіўная лексіка, агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання.**							Вуснае апытанне
3.2.	**Тэрміналогія. Паняцце тэрміна.**							Складанне гласарыя па спецыяльнасці
3.3.	**Гісторыя беларускай навуковай тэрміналогіі і лексікаграфіі.**							Вуснае апытанне
4.	**Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму**		2					

4.1.	**Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму. Віды інтэрферэнцыі. Паняцце моўнай нормы.**						Вуснае апытанне
4.2.	**Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.**						Тэставыя заданні
4.3.	**Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Назоўнік. Прыметнік. Займеннік, лічэбнік. Дзеяслоў.**						Тэставыя заданні
4.4.	**Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы.**						Тэставыя заданні
5.	**Функцыянальныя стылі маўлення**		1				
5.1.	**Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя стыляў.**						Вуснае апытанне
6.	**Навуковы стыль.**		1				
6.1.	**Асноўныя моўныя сродкі і рысы навуковага стылю.**						Пераклад навуковых тэкстаў па спецыяльнасці.
6.2.	**Жанры навуковай літаратуры.**						Складанне тэзісаў і рэзюмэ да прапанаваных тэкстаў
7.	**Афіцыйна-справавы стыль.**		1				
7.1.	**Асноўныя моўныя сродкі і рысы афіцыйна-справавога стылю.**						Вуснае апытанне

7.2.	**Віды афіцыйна-справавых тэкстаў.**							Стварэнне афіцыйна-справавых папер (напісанне заяў, аўтабіяграфіі інш.)
8	**Культура прафесійнага маўлення.**		**1**					
8.1.	**Тыповыя маўленчыя памылкі, іх прычыны, спосабы выпраўлення.**							Вуснае апытанне
8.2.	**Маўленчы этыкет і культура зносін.**							Вуснае апытанне
	Усяго		**10**					

Інфармацыйна-метадычная частка

Рэкамендаваная літаратура

Асноўная

1. Беларуская мова. Прафесійная лексіка. Экалагічны профіль : вучэб. дапам. / М. М. Круталевіч [інш.] ; пад рэд. М.М. Круталевіча. – Мінск : ІВЦ Мінфіна, 2020. – 283 с.

Дадатковая

1. Беларускі правапіс : дапам. / І. Л. Бурак [і інш.] ; пад агул. рэд. Д. В. Дзятко. – Мінск : ТетраСистемс, 2012. – 224 с.
2. Куліковіч, У.І. Сучасная беларуская арфаграфія. Правілы. Трэніровачныя заданні. Кантрольныя работы. Заліковыя тэсты. Даведкі : вучэб. дапам. / У. І. Куліковіч. – Мінск : Новое знание, 2011. – 504 с.
3. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. – Мінск: Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2008. – 144 с.
4. Сомин, А. А. Белорусский язык. Самоучитель / А. А. Сомин. – М.: Живой язык, 2017. – 224 с.

Слоўнікі

1. Беларускі арфаграфічны слоўнік / НАН Беларусі, Ін-т мовы і літ. імя Я. Коласа і Я. Купалы; уклад. Л. П. Кунцэвіч, І. У. Кандраценя; пад рэд. А. А. Лукашанца. – 2-е выд., выпр. – Мінск: Беларус. навука, 2010.
2. Беларуска-рускі слоўнік. У 3 т. / НАН Беларусі, Ін-т мовы і літ. імя Я. Коласа і Я. Купалы; пад рэд. А. А. Лукашанца. – 4-е выд. – Мінск : БелЭн, 2012.
3. Граматычны слоўнік назоўніка / НАН Беларусі, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ., філ. «Ін-т мовы і літ. імя Я. Коласа і Я. Купалы»; уклад. Г. У. Арашонкава [і інш.]; навук. рэд. В. П. Русак. – 2-е выд., дапрац. – Мінск: Беларус. навука, 2013.
4. Слоўнік беларускай мовы / НАН Беларусі, Ін-т мовы і літ. імя Я. Коласа і Я. Купалы; уклад. Н. П. Еўсіевіч [і інш.]; навук. рэд. А. А. Лукашанец, В. П. Русак. – Мінск: Беларус. навука, 2012.
5. Андрыеўская, З. Руска-беларускі фізіка-геаграфічны слоўнік / З. Андрыеўская, І. Галай. – Мінск : Народная асвета, 1994. – 367 с.
6. Ахоўныя расліны Беларусі / Ю. А. Бібікаў [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 1984. – 109 с.
7. Блакітная кніга Беларусі. Водныя аб’екты Беларусі : энцыкл. / Беларус. энцыкл. імя П. Броўкі. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 1994. – 415 с.
8. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў : у 2 т. / А. М. Булыка. – Мінск : Беларус. энцыкл., 1999. – 2 т.

9. Геаграфія ў тэрмінах і паняццях : энцыкл. давед. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2003. – 348 с.

10. Калугін, А. С. Тэрміналагічны беларускі-рускі слоўнік па анатоміі і фізіялогіі чалавека і жывёл для студэнтаў біялагічнага і фізкультурнага факультэта / А. С. Калугін. – Гомель : ГДУ, 1994. – 51 с.

11. Кароткі руска-беларускі тлумачальны слоўнік па агульнай біялогіі / Беларус. дзярж. пед. ун-т; уклад.: М. Д. Лісаў [і інш.]. – Мінск : БДПУ, 1994. – 157 с.

12. Кароткі руска-беларускі слоўнік біялагічнай тэрміналогіі / склад. Т. М. Царэнка. – Віцебск : Віцебскі дзяржаўны педагагічны інстытут, 1994. – 76 с.

13. Кароткі руска-беларускі слоўнік фізічных і матэматычных тэрмінаў / склад. Р. Р. Кароткін; пад рэдакцыяй В. П. Маісеенкі. – Віцебск : Віцебскі дзяржаўны педагагічны інстытут, 1992. – 12 с.

14. Кароткі тлумачальны слоўнік тэрмінаў па мікрабіялогіі / склад. Р. У. Тузава, К. М. Панюціч. – Мінск : МДПІ, 1991. – 12 с.

15. Лаўшук, А. Руска-беларускі слоўнік фізічных тэрмінаў / А. Лаўшук, В. Кротаў. – Магілёў : Выд-ва МагДПІ, 1993. – 53 с.

16. Ляўшук, А. Беларуска-рускі тэрміналагічны тлумачальны слоўнік па батаніцы і кветкаводстве / А. Лаўшук, В. Кротаў. – Мінск : БДТУ, 1996. – 54 с.

17. Міксюк, Р. В. Тэрміналагічны тлумачальны беларуска-рускі слоўнік па экалогіі і лесазнаўству : для студэнтаў спец. 31.12, 26.01 : вучэб. дапам. / Р. В. Міксюк / Беларус. тэхнал. ін-т. – Мінск : БТІ ім. С. М. Кірава, 1992. – 65 с.

18. Падручны руска-беларускі слоўнік біялагічных тэрмінаў / аўт.-склад. І. Л. Бурак, Т. П. Піліповіч / Беларус. дзярж. ун-т, каф. беларус. мовы і літаратуры для прыродазнаўчых фак. – Мінск : БДУ, 1992. – 88 с.

19. Радкевич, В. А. Биологическая терминология и номенклатура : словарь русско-белорусско-латинский, белорусско-русский / В. А. Радкевич, Л. М. Вардомацкий, А. А. Лешко. – Минск : Выш. шк., 1993. – 478 с.

20. Руска-беларускі слоўнік сельскагаспадарчай тэрміналогіі / Ін-т мовазн. імя Я. Коласа АН Беларусі; склад. Г. У. Арашонкава. – Мінск : Ураджай, 1994. – 560 с.

21. Руска-беларускі слоўнік хімічных тэрмінаў / уклад.: І. А. Семяновіч [і інш.]. – Мінск : БДПУ, 1995. – 30 с.

22. Русско-белорусский словарь. Руска-беларускі слоўнік : в 3 т. / Нац. академия наук Беларуси, Ин-т языка и лит.; под ред. А. А. Лукашанца. – Минск : Беларус. Энцыкл., 2012. – 3 т.

23. Русско-белорусский терминологический словарь по физической географии / сост. Б. Н. Гурский, А. М. Баско. – Минск, 1990. – 64 с.

24. Савіцкі, М. І. Тлумачальны слоўнік па інфарматыцы : беларускі класічны правапіс : больш за 3000 слоў / М. І. Савіцкі. – Мінск : Медыял, 2014. – 415 с.

25. Слоўнік беларускай мовы / Нац. акадэмія навук Беларусі, Ін-т мовы і літ. ; нав. рэд.: А. А. Лукашанец, В. П. Русак. – Мінск : Беларус. навука, 2012. – 916 с.

26. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы / уклад.: І. Л. Капылоў [і інш.]; пад рэд. І. Л. Капылова. – Мінск : Беларуск. Энцыкл. імя Петруся Броўкі, 2016. – 968 с.

27. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т. / пад аг. рэд. К. К. Атраховіча (Кандрата Крапівы). – Мінск : БелСЭ, 1977–1984. – 5 т.

28. Тэрміналагічны тлумачальны беларуска-рускі слоўнік па лясной фітапаталогіі : для студэнтаў спец. Т.16.02 / склад.: Я. С. Раптуновіч, Р. В. Міксюк; навук. рэд. праф. М. І. Фёдараў / Беларус. дзярж. тэхнал. ун-т, каф. лесаахова і сад.-парк. буд-ва. – Мінск : БДТУ, 1995. – 26 с.

29. Чырвоная кніга Рэспублікі Беларусь : рэдкія і тыя, што знаходзяцца пад пагрозай знікнення віды жывёл і раслін / Дзярж. кам. Рэсп. Беларусь па экалогіі, АН Беларусі. – Мінск : Беларус. энцыкл., 1993. – 559 с.

30. Экалагічны слоўнік: каля 1000 асноўн. тэрмінаў і паняццяў / уклад.: Л. В. Камлюк [і інш.]. – Мінск : Нар. асвета, 2004. – 287 с.

31. Энцыклапедыя прыроды Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. энцыкл., 1983–1986. – Т. 1–5.

Праграмнае забеспячэнне

1. Праграма для відэаканферэнцый з функцыяй дошкі.
2. Відэапрайгравальнік VLC.
3. Відэапрайгравальнік KMP-player.
4. Foxit reader.
5. Viber.
6. Telegram.

Сродкі дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

1. Тэставае апытанне.
2. Кантрольная работа.
3. Пісьмовыя навуковыя пераклады.
4. Вусныя паведамленні і рэфераты.

Інавацыйныя падыходы ў выкладанні

1. Для арганізацыі адукацыйнага працэсу выкарыстоўваецца метад вучэбнай дыскусіі, які прадугледжвае удзел студэнтаў у мэтанакіраваным абмене меркаваннямі, ідэямі, думкамі для ўзгаднення існуючых пазіцый па пэйнай праблеме. Выкарыстанне метаду забяспечвае з’яўленне новага ўзроўню

разумення і вывучанай тэмы, выкарыстанне ведаў, тэорый, канцэпцый пры рашэнні праблем, вызначэнне спосабаў іх рашэння.

2. Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу выкарыстоўваюцца метады і прыёмы развіцця крытычнага мыслення, якія ўяўляюць сабой сістэму, што фарміруе навыкі работы з інфармацыяй у працэсе чытання і пісьма; разуменне інфармацыі як першага, а не канцавога пункту крытычнага мыслення

Пратакол узгаднення вучэбнай праграмы з іншымі дысцыплінамі спецыяльнасці

Дысцыпліна “Беларуская мова” не патрабуе ўзгаднення з іншымі дысцыплінамі спецыяльнасці.

Дапаўненні і змяненні да вучэбнай праграмы на 2025-2026 вучэбны год

№ п / п	Дапаўненні і змяненні	Падстава
1	Дапоўніць тлумачальную запіску наступным: У рамках адукацыйнага працэсу па дадзенай вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі прафесійнай камунікацыі, але і развіць свой каштоўнаасобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.	Удасканальванне выхаваўчай часткі вучэбнай работы.
2	ЭУМК «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» для ўсіх спецыяльнасцей інстытута.	Удасканальванне вучэбна-метадычнага забеспячэння вучэбнага працэсу.

Вучэбная праграма перагледзена і адобрана на пасяджэнні кафедры лінгвістычных дысцыплін і міжкультурных камунікацый (пратакол №11 от 27.06.2025 г.).

Загадчык кафедры

Н.М. Даўгулевіч